Gemeentebreed

Kinderen leren luisteren

F.J. Bijzet

Opschrijfboekje

Ik was nog predikant in mijn eerste gemeenten, toen ik voor het eerst meemaakte dat een gemeentelid een opschrijfboekje meenam naar de kerk en onder de preek aantekeningen ging zitten maken. Het was een moeder van een groot gezin die dit deed om thuis met haar kinderen des te beter over de preek te kunnen doorspreken. “Als ik schrijf, kan ik beter luisteren”, zei ze. “Mijn gedachten dwalen dan minder snel af. En bovendien heb ik dan op papier waar het in de preek over ging.”
Het gaf eerst wel wat vreemde gezichten en ongevraagd commentaar. Maar al gauw werd haar voorbeeld door anderen opgevolgd. Als predikant een schriftelijke preeksamenvatting leveren zat er toen nog niet in: ik schreef m’n preken nog in een schriftje!

Tekenboekje

In m’n tweede gemeente was het schrijven door gemeenteleden tijdens de preek al een vertrouwd verschijnsel geworden. Maar toen doken voor het eerst ook bij kleine kinderen de opschrijfboekjes en pennen op. Op het eerste gezicht begrijpelijk: kleine kinderen doen graag na wat de groten doen. Maar vraag niet wat er op papier kwam! De meest vreemde tekeningetjes. Flauwiteiten waarmee ze vervolgens elkaar gingen zitten vermaken. Onopgemerkt door pa en ma, die zelf druk in hun boekjes zaten te schrijven.
Je kúnt een kind ook geen samenvatting van een preek laten schrijven. Zelfs een kind van tien of twaalf jaar nog niet. Tijdens mijn collegejaren heb ik geleerd hoe moeilijk het is goed te luisteren, onderwijl het gehoorde samen te vatten en op te schrijven, maar tegelijk te blíjven luisteren omdat de spreker gewoon doorgaat met zijn betoog. Voor een volwassen mens valt dit al niet mee, laat staan dat een kind dit zou kunnen.
Met andere woorden: dat wat begon als een hulpmiddel voor ouders om extra goed te luisteren, werd gaandeweg voor kinderen juist een sta-in-de-weg om goed naar een preek te leren luisteren. Let er maar eens op: kinderen die in de kerk mogen schrijven en tekenen, nemen over het algemeen maar weinig meer mee van een preek. Nog onlangs zat ik op een vrije zondag in onze eigen gemeente in de kerk achter een gezin waarvan de kinderen allerlei schrijfmateriaal mee hadden. Terwijl de ouders één en al oor en oog voor de predikant waren, hadden de kinderen met elkaar veel plezier om wat er in hun boekjes kwam te staan. Maar dat had weinig met de preek te maken.

Preekverslag achteraf

In mijn derde gemeente deed één echtpaar het heel anders. Daar was het vaste regel dat de kinderen, thuis uit de kerk, meteen aan tafel werden gezet met pen en papier, om op te schrijven wat ze van de preek hadden onthouden. Onderwijl zette moeder koffie en sneed het gebak aan. Onder de koffie werd dan met behulp van wat opgeschreven was, een kleine preekbespreking gehouden. En ik kan u verzekeren: deze kinderen behoorden tot mijn betere catechisanten!

Léren luisteren

We leven in een tijd waarin kinderen steeds minder leren een poos geconcentreerd te luisteren. Flitsende beelden op de tv en de pc, drukke tekenfilms - het maakt onze kinderen steeds onrustiger. Het maakt het ook steeds moeilijker hen een poos geduldig aan het luisteren te krijgen. Maar als we

hen daar niet meer in trainen, kan dat tot grote schade voor hun geloofsleven zijn! Want de omgang met de HERE begint met hóren, luisteren (Rom. 10:17). Hij komt naar ons toe, niet met allerlei beelden, maar met zijn Woord. En Hij vraagt gehoor. Een luisterend oor.
Daarom staat in de gereformeerde liturgie ook de prediking van Gods Woord centraal. Maar daarom moeten wij en onze kinderen er ook alles aan doen, dat we het luisteren niet verleren.
Hoeveel ouders nemen er tegenwoordig nog de tijd voor om hun kind(eren) een poos rustig uit een boek voor te lezen? Gewoon een spannend leesboek. Kinderen die thuis door het voorlezen hebben leren luisteren, zullen ook in de kerk minder moeite hebben om een poosje naar de preek te luisteren. Maar als wij het bezighouden van onze kinderen grotendeels hebben uitbesteed aan de tv, aan allerlei video's, dvd's en computerspelletjes, moeten we ons er niet over verbazen dat ze in de kerk nog geen drie minuten rustig naar de predikant kunnen luisteren.

Kinderwerkblad

In heel wat gemeenten wordt de laatste tijd gewerkt met kinderwerkbladen of -boekjes om de jongere kinderen bij de eredienst te betrekken. Ik waardeer dit streven en werk er ook graag mee wanneer me dit, ook in andere gemeenten waarin ik voorga, gevraagd wordt. Toch moet ik ook bij die werkbladen een kritische kanttekening plaatsen. Meer dan eens zag ik er puzzeltjes in staan om op te lossen. Weliswaar met begrippen uit de preek(tekst). Of uit andere onderdelen van de dienst. En misschien ook wel met de bedoeling dat deze puzzel na kerktijd thuis gemaakt wordt. Maar de praktijk is dat allerlei kinderen tijdens de preek druk zitten te puzzelen en zodoende van de preek maar weinig meekrijgen. Dan werkt zo'n kinderblad dus averechts. Zo'n blad is alleen dán geslaagd, wanneer het de kinderen tijdens de dienst helpt om te luisteren. Zodat ook zij, hoe klein ook nog, de centrale boodschap van de preek meekrijgen.

Samenwerking ouders en predikant

Van ons als predikanten wordt de laatste jaren, meer dan vroeger, gevraagd de (kleinere) kinderen in de kerk in heel de dienst zoveel mogelijk erbij te betrekken.
Die wens van ouders begrijp ik helemaal. Natuurlijk wil je graag dat je kind met plezier naar de kerk gaat en er iets meekrijgt ook.
Maar hierin hebben we elkaar als predikanten en ouders wel nodig! Sterker nog: hierin zijn wij als predikanten voor een belangrijk deel van de ouders thuis afhankelijk. Want de eerste taak ligt thuis. En als ouders hun kinderen niet meer trainen in het luisteren, als zij er tijdens de kerkdienst niet voortdurend op toezien dat hun kinderen proberen te luisteren, dan kunnen wij predikanten ons in de meest vreemde bochten wringen, maar dan bereiken we weinig.
Ik maak het mee, dat ik heel speciaal de kinderen aanspreek tijdens een dienst en dan zie - ik zie veel tijdens een dienst - dat sommige kinderen desondanks helemaal geen aandacht voor me hebben; maar dat hun ouders op dat moment ook niet even hun kinderen aanstoten om alsnog aandacht te gaan geven. Weet u hoe frustrerend dat is?
Als ouders hun kinderen de hele dienst maar wat hun gang laten gaan - hoe zullen die dan eerbiedig (!) leren luisteren?

Kinderen - de toekomst van de kerk

Ik liep al een poosje rond met deze gedachten. Maar het kwam er maar steeds niet van ze aan het papier toe te vertrouwen. Ik aarzelde ook hierom, omdat ouders, maaksters van kinderwerkbladen en zo dit soort regels al gauw als kritiek kunnen opvatten.
Het is er nu dus toch van gekomen. Om de simpele reden dat het me niet om mezelf gaat. Het gaat me om de kinderen van de kerk. Om hun behoud! Als zij niet meer goed leren luisteren naar hun Vader in de hemel, kunnen ze voor eeuwig verloren gaan. En daarmee gaat het me ook om het behoud van de kerk. De kinderen van nu vormen immers de kerk van straks.